
Plac Defilad

Dzielnice: Śródmieście

Osiedla: Śródmieście Północne

Atrybuty: Nazwy pochodzące od wyrazów pospolitych Nazwy określające

Rok utworzenia nazwy:

Opis

Było to miejsce defilad wojskowych i manifestacji pierwszomajowych.

Ciekawostki

Przed wojną był to zwyczajny kwartał miasta, z ulicami i kamienicami jakie były gdzie indziej. Wzdłuż dzisiejszej Marszałkowskiej biegła ul. Wielka, powstała w 1767. 8 budynków na Wielkiej zniszczono w czasie wojny, resztę, czyli 16, zburzono pod budowę PKiN. Początkowo miało tu powstać założenie reprezentacyjne miasta: świątynia opatrności z pomnikiem Piłsudskiego na Kasztance na końcach 4 km alei z budynkami rządowymi, uczelnianymi, rekreacyjnymi i mieszkalnymi. Do realizacji wybrano projekt Pniewskiego, ze świątynią w stylu amerykańskich wysokościowców. Jednak stanę tu po wojnie PKiN, a Piłsudski został prawie zamieniony na Stalina. Pod plac zniszczono również 21 budynków Zielnej, całą nieparzystą stronę Marszałkowskiej na tym odcinku, 15 domów na Pańskiej, 6 na Śliskiej, 11 na Siennej i 15 na Chmielnej. Łącznie, 129 budynków, które przetrwały tu wojnę, można było odbudować, jednak rozebrano je pod budowę placu w latach 1952-5. Zbudowano specjalną marmurową trybunę dla ludu robotniczego wraz z podium. Miał tu również stanąć olbrzymi pomnik Stalina na wprost schodów nad Wisłę, pod które miano wyburzyć pas od placu aż nad samą rzekę, nie omijając Nowego Świata. Posadzono 400 klonów zwykłych i srebrzystych, jaworów, brzoź, dębów błotnych, szypułkowych, piramidalnych i czerwonych, jarzębin, lip, jodeł kalifornijskich, świerków i innych. Ponadto zasadzono 7000 różnych krzewów, 1500 róż, 9000 bylin i różne inne rośliny ozdobne. W 1989 plac został zajęty przez targowisko, po ok. 10 latach targ przeniesiono do dwóch brzydkich bud Marcpol (obecnie rozebrany) i do zbudowanych w XXI w. Kupieckich Domów Towarowych, rozebranych w 2009 roku.

Stan obecny:

Nr 1: Pałac Kultury i Nauki. Zbudowany został w latach 1952-5 jako dar Związku Radzieckiego dla Polski. Inną opcją podobno była budowa metra... Projektantem pałacu był Rosjanin Lew Rudniew, a jego współpracownikami A.P. Wielikanow, J.F. Kozin, A.F. Chriakow i W.W. Nasonow. Architektów

radzieckich najpierw zabrano na wycieczkę po Polsce, aby obejrzeć najpiękniejsze miasta: Kraków, Sandomierz, Toruń i Chełmno. Aby można było rozpocząć realizację projektu, trzeba było oczyścić teren z gruzów przedwojennych kamienic. Wywieziono 400.000 m² gruzu. 02.05.1952 przystąpiono do budowy pałacu, a 21.07.1952 wmurowano akt erekcyjny. W czerwcu 1953 ukończono montaż stalowej konstrukcji wieżowej części gmachu. 06.11.1953 konstrukcja była gotowa. Zamontowano iglicę z dwiema kulami o średnicy 2,5 m i 5,5 m. Zużyto do budowy 26.000 ton żelaza, 40.000.000 cegieł, wykonano 400.000 m² robót tynkarskich, 350.000 m² robót ziemnych, 80.000 ton betonowych i żelbetonowych. Zużyto 740.000 m² okładziny ceramicznej, 865.000 m² z kamienia naturalnego i 16.000 z drzewa wysokogatunkowego. Położono 500 km przewodów. Nad materiałami i wykonaniem pracowało 200 zakładów w ZSRR i 100 w Polsce. Marmur i granit pochodzą z Uralu, Uzbekistanu i okręgu moskiewskiego, żelazo z Dniepropietrowska, Charkowa i Kramatorska, drzewo z Białorusi, Łotwy i Karelo-Fińskiej RR. Używano traktorów z Czelabińska, ładowarek ze Swierdłowska i betoniarek z Kujbyszewa. Robotnicy przyjechali tu z Moskwy, Magnitogorska, Leningradu, Ukrainy, Syberii, Uralu, swierdłowska i Tuły. 22.07.1955 budynek oddano do użytku. Akt przekazania pałacu podpisali Cyrankiewicz i ambasador ZSRR Pantelemon Ponomarienko. Budynek ma 42 piętra, 234 m. wysokości i 3288 pomieszczeń. Na szczycie wieży jest iglica z anteną przekaźnikową. W samej wieży umieszczono w latach 90 XX w. największy zegar wieżowy w Europie. Wokół pałacu rozmieszczone są w niszach i na schodach liczne rzeźby wykonane przez Dymitra Szwarca, Michała Bakirina, Milberga, Mikołaja Sztamma i innych. Przy centralnym portalu rzeźba „Przyjaźń i Pokój, przy zachodnim (przy Kongresowej) to dziewczyna zbierająca podpisy pod Apelem Sztokholmskim. Oprócz biur i sal konferencyjnych, mieszczą się tu:

Sala Kongresowa. Mieści 2880 widzów na 3 poziomach, odbywają się tu ważniejsze koncerty i imprezy w kraju. Przy siedzeniach zamontowano urządzenia tłumaczące na 8 języków. Występowali tu Procol Harum, Erykah Badu, Marlena Dietrich, Rolling Stones, Paul Anka, Mazowsze, The Animals, Elton John, Leonard Cohen, Bob Dylan, Patti Smith, Toto, Pat Metheny...

Teatr Dramatyczny.

Polski Komitet UNESCO.

Teatr Lalka. Widownia na 286 miejsc.

Pałac Młodzieży. Mieści się tu biblioteka z ponad 50 000 tomów i 2 czytelnie. Na ścianach ilustracje do bajek Andersena wykonane przez H. Walicką na orzechu kaukaskim.

Basen. Ma wymiary 15x25 metrów i 10 metrową wieżę. Marmurowe trybuny na 500 widzów. Na piętrze 4-tym sala gimnastyczna o wymiarach 35x20 metrów z trybunami dla 500 osób.

Teatr Studio.

Muzeum Techniki. Po wojnie połączono dwa muzea: Muzeum techniki i Przemysłu z 1829 i Muzeum Przemysłu i Rolnictwa z 1875. Obejrzeć tu można wystawy tematyczne: Komunikacja, Górnictwo, Hutnictwo, Leśnictwo, Przemysł Drzewny, Radiofonia, Teletechnika, Elektroniczna Technika Obliczeniowa, Astronomia i astronautyka, Fotografia, Planetarium.

Polska Akademia Nauk i Muzeum Ewolucji.

Kinoteka.

Taras widokowy. Z 30. piętra można zobaczyć panoramę Warszawy.

Są tu również ślepe pokoje, zbudowane nie wiadomo w jakim celu i podziemne korytarze, o których legenda głosi, że prowadzą do Domu Partii na Nowym Świecie.

Pomnik Mickiewicza. Pomnik powstał w wyniku konkursu, rozstrzygniętego w 1954. Wygrał go Stanisław Horno-Popławski, pomnik odsłonięto 22.07.1955. Pomnik miał stać na miejscu Kopernika i odwrotnie, ale władze zdecydowały inaczej.

Pomnik Kopernika. Pomnik powstał w wyniku konkursu, rozstrzygniętego w 1954. Wygrała go Ludwika Nitschowa, a pomnik odsłonięto 22.07.1955. Inspirowany jest wyraźnie pomnikiem Thorvaldsena i jest nieco zniekształcony, gdyż wykuwało go 18 średnio wykwalifikowanych robotników. Obiecanego polerowania dla poprawienia efektu nie było. Pomnik miał stać na miejscu Mickiewicza i odwrotnie, ale władze zdecydowały inaczej.

2 obeliski.

Pomnik Janusza Korczaka. Odsłonięty 01.06.2004 w parku od strony ul. Świętokrzyskiej.

Zegar słoneczny.

Zegar słoneczny mozaikowy.

~ Dworzec Główny. W 1891 rozpisano konkurs na nowy dworzec, gdyż stary dworzec warszawsko-wiedeński przestał wystarczać. Konkurs wygrał Edward Goldberg, drugą nagrodę zdobył Józef Huss, a trzecią Władysław Kozłowski. Jednak do realizacji wybrano projekt Husa, uzupełniony przez Kozłowskiego. Jednak tak długo zwlekano z przystąpieniem do budowy, że właściwy dworzec powstał dopiero w 1930-9 wg proj. Czesława Przybylskiego. Dworzec spłonął tuż przed wybuchem wojny, a w czasie powstania hitlerowcy wysadzili go w powietrze.

Data nadania nazwy:
